

България: Заключение изявление на екипа на мисията по член IV за 2020 г.

14 февруари 2020 г.

Заключителното изявление очертава предварителните изводи на екипа на МВФ в края на официалното посещение (или „мисия“) най-често провеждана в страна-членка. Мисиите се изпълняват като част от редовните (най-често годишни) консултации по член IV на Споразумението с МВФ, в контекста за използване на ресурсите на МВФ (заем от МВФ), като част от дискусиите по програми, наблюдаваните от екипа на МВФ или като част от друго наблюдение на икономическото развитие от страна на екипа на МВФ.

Настоящото изявление се публикува със съгласието на националните власти. Изразеното мнение в това изявление е на екипа на МВФ и не е задължително да представя позицията на Изпълнителния Съвет на МВФ. Въз основа на предварителните заключения от мисията, ще бъде подготвен доклад, който, след одобрение от ръководството, ще бъде представен на Изпълнителния Съвет на МВФ за обсъждане и вземане на решение.

Мисия на Международния валутен фонд (МВФ), водена от г-н Джейу Ли, посети София през периода от 4 до 14 февруари за провеждане на консултация по член IV за 2020 г.

Имайки предвид трайното установяване на макроикономическа стабилност, предизвикателствата пред икономическата политика на България понастоящем са свързани с ускоряване на приобщаващия растеж и устойчиво сближаване на доходите. Това изисква подкрепа на благоприятстващите растежа реформи и инвестиции в хората. По-силните институции и по-доброто предоставяне на публични услуги са ключът, който на свой ред ще стимулира по-широкообхватни инвестиции и увеличаване на производителността.

Икономиката на България отбеляза солиден растеж през 2019 г., а безработицата намаля до рекордно ниски нива. Фискалната позиция е силна. Фискалният баланс се очаква да се върне от еднократен дефицит през 2019 г. до балансирана позиция през настоящата година и в средносрочен план. Външната позиция също остава силна, като по текущата сметка се наблюдава голям излишък. Това стабилно икономическо представяне в общи линии се очаква да продължи през 2020 г., макар и с по-умерен растеж и при неблагоприятни външни рискове. Ако тези рискове се материализират, автоматичните фискални стабилизатори би следвало да бъдат оставени да заработят свободно и публичните разходи, които подкрепят инвестициите, биха могли да бъдат повишени.

Основните предизвикателства пред икономическата политика са в средносрочен план. Силното икономическо представяне през последните години е обусловило добри темпове на сближаване на доходите. Но разликата спрямо високите нива на доходи в останалите страни от ЕС остава голяма. Също така, неравенството в доходите в България е високо, и обществото и икономиката са изправени пред значителни демографски предизвикателства. В този контекст, постигането на по-приобщаващ растеж и по-бързото сближаване на доходите изискват всеобхватни структурни реформи, включително за подобряване на управлението, намаляване на недостига на работна сила, подобряване на образованието, както и понижаване на неравенството. Продължаващата подготовка за присъединяване към Валутния механизъм II (ERM II) и банковия съюз допринасят за укрепване на институциите и на рамката за провеждане на политики.

Успешните реформи могат да доведат до значително повишение на ефикасността и да катализират по-високи инвестиции. По-големите и по-ефикасни инвестиции са необходими за поддържането на по-висок растеж и конвергенция. Те също така ще спомогнат за нормализиране на излишъка по текущата сметка на България, който понастоящем изглежда висок за икономика, която би следвало да инвестира повече за по-бързо преодоляване на изоставането по отношение на доходите. По същия начин, повече и по-качествените разходи за държавни услуги също биха могли да намалят спестяванията и излишъка по текущата сметка.

Подобряване на публичните услуги и управление

Силните фискална и външна позиции на България предоставят възможности за увеличаване на нивото на фискални разходи. Ефективно изпълняваните разходни мерки биха могли да подкрепят структурните реформи на всички фронтове. Има възможности за по-добра мобилизация на приходи с цел поддържане на балансиран бюджет в средносрочен план, което ние считаме за подходяща цел. Имайки това предвид, малки дефицити, които са в резултат от благоприятстващи растежа разходи също биха били подходящи, при условие, че публичният дълг остане на нива, близки до сегашното му ниско равнище.

- Подобряването на управлението на публичните инвестиции ще увеличи ефикасността на инвестициите и ще положи основи за увеличаване на нивото на публичните инвестиции. Оценяваме предстоящото прилагане на системата за електронни обществени поръчки на национално равнище и подкрепяме разработването на стандартни насоки за оценка на проекти и подобряване на многогодишното бюджетиране.
- Нивото на усвояване на европейските средства се е подобрило спрямо предходния цикъл. По-доброто планиране на средствата от ЕС в бъдеще допълнително ще намали изразходването на голяма част от средствата в края на периода на реализация на проектите и ще повиши ефикасността на инвестициите.

- По-ефективното събиране на приходите ще увеличи наличните ресурси на правителството, както и ще подобри на ефикасността и прозрачността на публичния сектор. Някои варианти за постигането му включват намаляване на значителните разлики между дължимия и събран ДДС и увеличаване на данъка върху недвижимите имоти. За оценката на административния капацитет на приходните органи и идентифициране на ключовите области за подобрене би могла да спомогне диагностика, основана на рамката на МВФ, наречена Инструмент за диагностика и оценка на данъчната администрация (Tax Administration Diagnostic Assessment Tool).

Очакваме по-нататъшния напредък в укрепването на съдебната система и на прилагането на рамката за управлението на държавните предприятия. В продължение на благоприятното признание, изразено в Механизма за сътрудничество и проверка на Европейската комисия, правителството планира да създаде пост-мониторингов съвет, който да спомогне за гарантиране на последователността на реформата. Законодателството в областта на управлението на държавните предприятия е приведено в съответствие с насоките на ОИСР (ангажимент за Валутния механизъм II) и това би следвало да бъде последвано от стабилно изпълнение, включително и по отношение на политиката на собственост, финансовия надзор и квалификация на членовете на съветите на предприятията.

Инвестиции в хората

По-добре разработените разходи за социална защита биха могли да намалят бедността и неравенството. Неравенството в България, което е високо дори и понастоящем, се увеличава през последните години, тъй като разходите за социална защита (като дял от БВП) и ефективността на данъчното преразпределение намаляват. Препоръчваме преглед на нивото, таргетирането и структурата на разходите за социална защита, след което тези разходи биха могли да се увеличат, за да осигурят по-добро покритие на повече социални рискове. Без непременно да се налага преразглеждане на постигнатия обществен консенсус по отношение на плоския данък върху доходите, преразпределителната роля на данъчното облагане би могла да се увеличи, например чрез повишаване на максималния осигурителен доход.

Като подкрепяме продължаващите политики за намаляване на недостига на работна сила, бихме искали и да препоръчаме укрепване на активните политики на пазара на труда (АППТ). Правителството успешно е предприело редица инициативи за справяне с недостига на работна сила и умения: споразумения за внос на работна ръка, усилия да се върнат обратно българите в чужбина, както и програми за обучение за придобиване на умения, за които се очаква да има по-високо търсене. Друг начин за справяне с недостига на работна сила е да се намали дългосрочната безработица, която остава висока, като дял от общата безработица в България. В същото време, средствата за АППТ са ниски в сравнение с други страни от ЕС. Разходите за АППТ могат да се

увеличат, по-конкретно тези за обучение, стимулите за новосъздадени фирми, както и програмите за заетост в частния сектор, които са показали своята ефективност за намаляване на дългосрочната безработица в много страни. Подобряването на ефикасността на напасването между търсенето и предлагане на труд ще спомогне намаляването на дългосрочната безработица и ще повиши разпределителната ефикасност на свития пазар на труда.

Укрепването на образованието ще подпомогне изграждането на човешки капитал и подобряването на икономическите възможности за хората и обществото. Ние виждаме възможност за увеличаване на публичните разходи за образование, които остават ниски в сравнение с останалите страни от ЕС, като същевременно се осигури ефикасност при разходването им. По-високите разходи биха могли допълнително да финансират преподаването на дигитални умения и модернизирането на образователната система, както и да подкрепят други текущи инициативи. Те включват подпомагане на хората, които не работят, не учат и не се обучават (NEETs) и преждевременно напускащите училище, насърчаване на равния достъп до качествено образование и повишаване на учителските заплати. По-голямото участие на бизнеса може да помогне за по-доброто синхронизиране на университетските програми с променящите се нужди на пазара на труда, както и увеличението на учителските заплати би следвало да бъдат съпътствани от мерки за привличане и задържане на учителите с най-добри резултати.

Укрепване на финансовия сектор

Българската народна банка (БНБ), продължава да поддържа консервативен подход към финансовия надзор с акцент върху капиталовите буфери. Ефективният надзор е необходимо условие, за да се гарантира устойчивостта на финансовата система. Устойчивият и добре функциониращ финансов сектор от своя страна подобрява разпределението на ресурси и предоставя допълнителни възможности. БНБ постепенно повишава антицикличния капиталов буфер, за да се предпази банковата система срещу рискове, които могат да се акумулират при продължителен период на ниски лихвени проценти. По-тясно фокусирани макропруденциални мерки, например базирани на кредитополучателите, могат да бъдат приложени, в случай на риск от прекомерен растеж в определени кредитни сегменти.

Ние подкрепяме подновените усилия за намаляване на необслужваните кредити (NPL), тъй като настоящите обстоятелства са благоприятни за това предвид стабилната икономика и условия на финансовия сектор. След бързо понижение от 2015 г. насам, темпът на намаление на необслужваните кредити се забави през 2019 г., като дялът на необслужваните кредити все още е значително над средното за ЕС. Оценяваме приемането от страна на БНБ на насоките на Европейския банков орган за необслужваните кредити, които биха могли да помогнат да се гарантира, че банките с високи необслужваните кредити ще предприемат съответните действия за справяне с тях. Реформите за подобряване на рамката за несъстоятелност, друг ангажимент във

връзка с Валутния механизъм II, също биха могли да помогнат за намаляване на необслужваните кредити.

Присъединяването към Европейския банков съюз би следвало да доведе до допълнително укрепване на устойчивостта на финансовата система. То ще се случи след успешна рекапитализация на двете банки, идентифицирани в цялостния преглед на ЕЦБ, което все още предстои. След присъединяването към банковия съюз (като страна, която не е в Еврозоната), значимите институции ще попаднат под прякото наблюдение на ЕЦБ, тъй като България ще се присъедини както към Единния надзорен механизъм и така и към Единния механизъм за реструктуриране. В процеса на подготовка за влизане във Валутния механизъм II и банковия съюз, има напредък и по други реформи във финансовия сектор, които подкрепяме, включително укрепване на рамката за борба с прането на пари и надзора на небанковия финансов сектор.

Мисията би искала да благодари на властите и на останалите партньори за конструктивния диалог и любезното гостоприемство.